

Ortaöğretim Öğrencilerinin Spor Ortamları ve Spora Katılım Durumları ile Katılımlarını Engelleyen Faktörlerin İncelenmesi (Şanlıurfa İli Örneği)

Araştırmacı Tuba AYKAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Y. Lisans Öğrencisi

Tubaaykan5@gmail.com

ORCID:0000-0002-5021-7158

Araştırmacı Adem BEKTAŞ

Başköy Ortaokulu Kepez, Antalya
meldem1825@hotmail.com

ORCID:0000-0003-1823-1408

Dr. Kadir PEPE

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi/Burdur
kpepe@mehmetakif.edu.tr

ORCID: 0000-0002-3207-6726

Özet

Araştırma ortaöğretimde okuyan öğrencilerin beden eğitimi ve spor ortamları, spora katılım durumları ile katılımlarını engelleyen faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma tarama modelinde bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa İli ortaöğretim okullarında okuyan öğrenciler, örneklemini ise bu öğrencilerden tesadüfi yöntemle belirlenmiş 994 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veriler anket yöntemiyle elde edilmiştir. Anketin anlaşılabilirliği, kapsam geçerliği ve güvenilirliği sağlanmıştır. Anketin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı 0,809 olarak bulunmuştur. Anketler katılımcılarla birebir görüşülerek uygulanmıştır. Bu şekilde 567 kadın, 427 erkek olmak üzere toplam 994 birey anketlere katılmıştır. Elde edilen verilere İstatistik işlem olarak frekans (%), çapraz tablo (crosstab) ve ki-kare X^2 ve Independent Samples T test işlemleri yapılmıştır.

Araştırmanın sonucuna göre, katılımcıların okullarında yeterince spor yapacak ortamın olmadığını, spor yapacak ortam açısından, ilçelerdeki okullara göre il merkezindeki okulların daha avantajlı olduğunu, spora katılımlarının yeterli düzeyde olmadığını, spora katılımı engelleyen faktörlerin ise, spor yapacak semt sahası ve tesislerinin yetersiz ya da olmamasından kaynaklandığını söyleyebiliriz. Değişkenlerden cinsiyet değişkeninde

istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı farklılıklar görülmezken ($p>0,05$), okulların bulunduğu yer, il ve ilçe değişkenlerinde ise istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0,05$).

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor, Ortaöğretim, Spora Katılım, Engel.

An Examination of The Sports Environments and Sports Participation of Secondary School Students and The Factors That Prevent Their Participation (The Case of Şanlıurfa Province)

Abstract

The research was carried out to examine the physical education and sports environments of secondary school students, their participation in sports and the factors that prevent their participation.

The research is a research in scanning model. The population of the study consists of the students studying at secondary schools in Şanlıurfa in the 2018-2019 academic year, and the sample consists of 994 students selected randomly from these students.

The data in the study were obtained by the survey method. The comprehensibility, content validity and reliability of the questionnaire were provided. Cronbach's Alpha reliability coefficient of the questionnaire was found to be 0.809. The questionnaires were applied by meeting the participants one-on-one. In this way, a total of 994 individuals, 567 women and 427 men, participated in the surveys. Frequency (%), cross table (crosstab) and chi-square X^2 and Independent Samples T-tests were performed on the data obtained as a statistical process.

According to the results of the study, the participants' schools do not have enough sports environment, in terms of sports environment, schools in the city center are more advantageous than the schools in the districts. It can be said that the factors preventing participation in sports are due to the insufficiency or lack of the district area and facilities to do sports. While there were no statistically significant differences at 0.05 significance level in the gender variable, statistically significant differences were found in the location, province and district variables of the schools ($p < 0.05$).

Keywords: Physical Education and Sports, Secondary Education, Participation in Sports, Barrier.

GİRİŞ

Bireyler yaygın ve örgün eğitimlerini doğup büyüdüğü, aile, fiziksel, sosyal ve coğrafi çevrede, imkânları doğrultusunda alırlar. Almış oldukları eğitim doğrultusunda da kendilerini geliştirerek toplumlarına yararlı birer birey olmaya çalışırlar.

Ülkelerin yöneticileri, devletine bağlı, bilişsel, zihinsel, psiko-sosyal ve fizyolojik yönden eğitilmiş bireyler yetiştirmek isterler. Ancak bu da bir ülkenin imkânları doğrultusunda olabilir. Bireyler zihinsel ve bilişsel eğitimlerinin yanında, psiko-sosyal, fiziksel ve fizyolojik olarak eğitilirse sağlıklı birer birey olurlar. Bu da ancak genel eğitimin yanında beden eğitimi ve spor eğitimi ile sağlanabilir.

İnsanlık tarihinde daima süregelmiş olan eğitimin en önemli amacının, manevi gücü yüksek sağlıklı bireylerin yetiştirilmesiyle evrensel değerlere, kültüre sahip bağımsız ve zengin bir toplum yetiştirmektir (Ereş (2005)). Eğitimin önemli bir ögesi olan beden eğitimi, bireylerin mutlu, sağlıklı, dengeli, iyi ahlaklı bir kişilik sahibi, üretken, yapıcı, yaratıcı, milli kültür

değerlerini kazanmış kişiler olarak yetiştirilmelerinde en önemli araçtır. Beden eğitimi ve spor, bireylerin fiziksel ve ruhsal gelişimlerine doğrudan pozitif etkilerde bulunurken, bireyin bu eylem içinde kendini tanıması ve toplum hayatında yerini almasında yardımcı olur (Harmandar, 2004, s. 90).

Günümüzde beden eğitimi ve spor, insana bedenen ve fikren sağlık kazandıran bir etkinlik planı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, henüz çocukluk ve gençlik döneminde olan çeşitli davranış, bilgi, alışkanlık kazanma evresini yaşayan her kademedeki okul öğrencilerinin çağımız eğitim anlayışına uygun ve kendi kapasiteleri doğrultusunda yetiştirilmeleri oldukça önemlidir (Çöndü, 1999, s. 20).

Bireylerin bütünsel gelişiminde hayati önem taşıyan bedensel faaliyetler, duygusal, fiziksel ve sosyal sağlığını güçlendirir. Sporun faydaları, bedensel refah üzerindeki faydanın ötesine uzanır ve sporun eğitimsel yararlarının değeri yapılan araştırmalarla belgelenmiştir

Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin tümü, kişinin fiziksel sağlam, ruhen sağlıklı, fikren uyanık olmasını, uyumlu ve dengeli bir yaşam sürdürmesini, insan haklarına saygılı, toplum kurallarına uyan, kötü alışkanlıklardan arındırılmış, yardımsever, ahlaklı, güçlü, çalışkan, sosyal bir insan, iyi bir vatandaş olmasını sağlamaktadır (Öz, 2014, s. 1).

Toplumlarda her birey istediği her şeye eşit şartlarda ulaşamamaktadır. Bu bireylerin yaşamını sürdürdüğü yerin sosyo-kültürel ve ekonomik yapıları ile çevre şartları ve imkanlarına göre değişiklik göstermektedir. Bu durum bireylerin her alanda olduğu gibi beden eğitimi ve spora katılım durumlarını da etkilemektedir.

Bu araştırmada bireylerin gelişiminde bu derece önemli olan beden eğitimi ve spora, ortaöğretimde okuyan öğrencilerin, spor ortamları, katılım durumları ve katılımlarını etkileyen nedenleri tespit etmek ve olumsuz yönleri gidermek ve spora katılımların artırılması için önerilerde bulunulması amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda;

1. Katılımcıların spora katılım durumları
2. Katılımcıların spora katılım sıklıkları
3. Katılımcıların okullarında bulunan salon ve saha durumları
4. Katılımcıların cinsiyet ve ikamet değişkenine göre spora katılımlarını etkileyen nedenler incelenmiştir.

MATERYAL VE METOT

Araştırma, tarama modelinde bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte var olmuş veya hala var olan bir durumu tasvir etmeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmada konu olan birey, olay veya nesne kendi koşulları içinde olduğu gibi yani değiştirme çabasına girmeden tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2012: 77).

Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa İli il merkezi ve Karaköprü, Haliliye, Eyübiye ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaöğretim kurumları 5, 6, 7 ve 8. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler, örneklemini ise bu öğrencilerden tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenmiş 994 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada teorik çerçeve literatür tarama yöntemiyle yazılı kaynaklardan, çalışma alanındaki veriler ise anket yöntemiyle elde edilmiştir. Anket 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm öğrencilerin beden eğitimi ve spora katılımını etkileyen nedenlerden okuldan

kaynaklanan nedenlere yönelik sorulardan, ikinci bölüm ikamet ettikleri yerden kaynaklanan nedenlere yönelik sorulardan ve üçüncü bölüm ise kişisel nedenlere yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anketin soru önermeleri 4'lü likert tipi "pek çok-çok-az-hiç" seçeneklerinden oluşmaktadır. Geliştirilen anketin anlaşılabilirliği ve kapsam geçerliliği uzman görüşleri alınarak sağlanmıştır. Anketin geçerlilik ve güvenilirliği hesaplanmış ve Cronbach alpha değeri (α) 0.809 olarak bulunmuştur. Bu değer, araştırmacılar için oldukça güvenilir bulunmaktadır. Bir araştırmada verilerin toplanması için geliştirilen anketlerin güvenilirliğinin hesaplanması için çok sayıda yöntem bulunmaktadır. Bunlardan en çok kullanılan Alfa modeli (Cronbachs Alpha Coefficient) olarak açıklanabilir (Lorlu, 2015). Ölçeklerde yer alan "k" adet maddenin varyansları toplamının, genel varyansa oranlanması ile bulunan bir ağırlıklı standart değişimin ortalaması olan Cronbachs Alpha sayısı 0-1 arasında bir değerdir (Özdamar, 2002). Alpha katsayısı anketteki maddelerin iç tutarlılığının bir ölçüsüdür. Geliştirilen anketler örneklem grubuna tesadüfî yöntemle birebir görüşülerek konu hakkında bilgi verildikten sonra doldurulmuştur. Ankete 567 kadın, 427 erkek olmak üzere toplam 994 öğrenci cevap vermiştir.

Elde edilen verilere İstatistik işlem olarak frekans (%), çapraz tablo (crosstab) ve ki-kare X2 ve Independent Samples T test işlemleri yapılmıştır. Değişkenler arası farklılıkların tespitinde 0,05 güven aralığı olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR VE SONUÇ

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Değişkenler	N. Dağılım	% Dağılım	
Cinsiyet	Erkek	427	43,0
	Kadın	567	57,0
	Toplam	994	100,0

Tablo 1'de araştırmaya katılan katılımcıların cinsiyet dağılımına bakıldığında %43'ünün erkek, %57'sinin kadın katılımcı olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Spora Katılım Durum Dağılımı

Değişkenler	N. Dağılım	% Dağılım	
Spora Katılım Durumu	Aktif olarak bir spor kulübünde Yapıyorum	159	16,0
	Okulda beden eğitimi ve spor derslerinde spor yapıyorum	435	43,8
	Boş zamanlarımda arkadaşlarımla spor yapıyorum	392	39,4
	Toplam	986	99,2
	Cevapsız	8	,8
Toplam	994	100,0	

Tablo 2'de araştırmaya katılan katılımcıların spora katılım durumlarına bakıldığında, %43,8'inin okulda beden eğitimi ve spor derslerinde spor yaptığı, %39,4'ünün boş

zamanlarında arkadaşlarıyla spor yaptığı, %16'sının ise aktif olarak bir spor kulübünde spor yaptığı görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Spor Yapma Sıklığı Dağılımı

Değişkenler	N. Dağılım	% Dağılım	
Spor Yapma Sıklığı	Haftada bir gün 1-2 saat	514	51,7
	Haftada iki gün 1-2 saat	394	39,6
	Haftada üç gün 1-2 saat	27	2,7
	Haftada dört gün 1-2 saat	22	2,2
	Haftanın her günü 1-2 saat	29	2,9
	Toplam	986	99,2
	Cevapsız	8	,8
Toplam	994	100,0	

Tablo 3'de araştırmaya katılan katılımcıların spor yapma sıklığı dağılımına bakıldığında, %51,7'sinin haftada bir gün 1-2 saat, %39,6'sının haftada iki gün 1-2 saat, %2,9'unun haftanın her günü 1-2 saat, %2,7'sinin haftada üç gün 1-2 saat %2,2'sinin ise haftada dört gün 1-2 saat spor yaptığı görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Okulun Bulunduğu Yere Göre Okulda Bulunan Salon, Saha ve Öğretim Materyali Hakkında Görüşlerinin Dağılımı

Değişkenler		Evet	Hayır		X ² /P
1.Okulumuzda spor salonu bulunmaktadır.	İl	308	45	353	232,119 0,000*
		87,3%	12,7%	100,0%	
	İlçe	234	400	634	
		36,9%	63,1%	100,0%	
	Toplam	542	445	987	
	54,9%	45,1%	100,0%		
2.Okulumuzda beden eğitimi ve spor derslerini yapacak kapalı bir mekan bulunmaktadır.	İl	295	58	353	310,516 0,000*
		83,6%	16,4%	100,0%	
	İlçe	160	474	634	
		25,2%	74,8%	100,0%	
	Toplam	455	532	987	
	46,1%	53,9%	100,0%		
3. Okulumuzda futbol sahası bulunmaktadır.	İl	260	92	352	7,230 0,007*
		73,9%	26,1%	100,0%	
	İlçe	415	218	633	
		65,6%	34,4%	100,0%	
	Toplam	675	310	985	
	68,5%	31,5%	100,0%		
4.Okulumuzda voleybol sahası bulunmaktadır.	İl	248	104	352	9,033 0,003*
		70,5%	29,5%	100,0%	
	İlçe	386	248	634	
		60,9%	39,1%	100,0%	
	Toplam	634	352	986	
	64,3%	35,7%	100,0%		
5.Okulumuzda basketbol sahası bulunmaktadır.	İl	288	64	352	121,445
		81,8%	18,2%	100,0%	

	İlçe	290	344	634	0,000*
		45,7%	54,3%	100,0%	
		578	408	986	
Toplam		58,6%	41,4%	100,0%	
6.Okulumuzda hentbol sahası bulunmaktadır.	İl	166	187	353	19,317
		47,0%	53,0%	100,0%	0,000*
	İlçe	208	425	633	
		32,9%	67,1%	100,0%	
		374	612	986	
Toplam		37,9%	62,1%	100,0%	
7. Okulumuzda beden eğitimi ve spor derslerini yapacak açık alan bulunmaktadır.	İl	301	52	353	159,867
		85,3%	14,7%	100,0%	0,000*
	İlçe	278	355	633	
		43,9%	56,1%	100,0%	
	Toplam	579	407	986	
		58,7%	41,3%	100,0%	
8.Okulumuzda beden eğitimi ve spor dersleri için soyunma odamız bulunmaktadır.	İl	304	44	348	172,171
		87,4%	12,6%	100,0%	0,000*
	İlçe	280	351	631	
		44,4%	55,6%	100,0%	
		584	395	979	
	Toplam	59,7%	40,3%	100,0%	
9.Okulumuzda beden eğitimi spor derslerinde toplu oyunlar için yeterli materyaller bulunmaktadır.	İl	241	110	351	13,747
		68,7%	31,3%	100,0%	0,000*
	İlçe	359	275	634	
		56,6%	43,4%	100,0%	
	Toplam	600	385	985	
		60,9%	39,1%	100,0%	
10.Okulumuzda becerilerimizi arttırmak için (ip, halat,çember, sağlık topu vb) öğretim materyalleri bulunmaktadır.	İl	181	172	353	68,907
		51,3%	48,7%	100,0%	0,000*
	İlçe	159	475	634	
		25,1%	74,9%	100,0%	
	Toplam	340	647	987	
		34,4%	65,6%	100,0%	

P<0,05*

Tablo 4’da araştırmaya katılan katılımcıların, okulun bulunduğu yere göre okulda bulunan salon, saha ve öğretim materyali hakkındaki görüşleri sorgulanmaktadır.

“Okulumuzda spor salonu bulunmaktadır” önermesi sorgulandığında, katılımcıların toplamda %54,9’unun evet, %45,1’inin hayır dediği, okulun bulunduğu yere göre verilen cevaplarının karşılaştırmalı istatistik analiz sonucuna bakıldığında ise, ($X^2=232,119$, $p=0,000$) olarak bulunmuştur. Bu değerde istatistiksel olarak anlamlıdır ($P<0,05$). Verilen cevapları irdelediğimizde, ildeki katılımcıların %87,3’ünün, ilçedeki katılımcıların %36,9’unun evet dediği görülmektedir.

“Okulumuzda beden eğitimi ve spor dersini yapacak kapalı mekan bulunmaktadır” önermesi sorgulandığında, katılımcıların toplamda %46,1’inin evet, %53,9’unun hayır dediği, okulun bulunduğu yere göre katılımcıların cevaplarının karşılaştırmalı istatistik analizi sonucuna bakıldığında ise, ($X^2=310,516$ $p=0,000$) olarak bulunmuştur. Bu değerde istatistiksel olarak anlamlıdır ($P<0,05$). Verilen cevaplara baktığımızda ildeki katılımcıların %83,6’sının, ilçedeki katılımcıların %16,4’ünün evet dediği görülmektedir.

“Okulumuzda futbol sahası bulunmaktadır” önermesi sorgulandığında, katılımcıların toplamda %68,5’inin evet, %31,5’inin hayır dediği, okulun bulunduğu yere göre verilen cevaplarının karşılaştırmalı istatistik analizi sonucuna bakıldığında ise, ($X^2=7,230$ $p=0,007$) olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Verilen cevaplara baktığımızda ildeki katılımcıların %73,9’unun, ilçedeki katılımcıların %65,6’sının evet dediği görülmektedir.

“Okulumuzda voleybol sahası bulunmaktadır” önermesi sorgulandığında, katılımcıların toplamda %64,3’ünün evet, %35,7’sinin hayır dediği, okulun bulunduğu yere göre verilen cevapların karşılaştırmalı istatistik analizi sonucuna bakıldığında ise, ($X^2=9,033$ $p=0,003$) olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak anlamlıdır ($P<0,05$). Verilen cevaplara baktığımızda ildeki katılımcıların %70,5’inin, ilçedeki katılımcıların %60,9’unun evet dediği görülmektedir.

“Okulumuzda basketbol sahası bulunmaktadır” önermesi sorgulandığında, katılımcıların toplamda %58,6’sının evet, %41,4’ünün hayır dediği, okulun bulunduğu yere göre verilen cevaplarının karşılaştırmalı istatistik analizinde ise ($X^2=121,445$ $p=0,000$) olarak bulunmuştur. Bu değerde istatistiksel olarak anlamlıdır ($P<0,05$). Verilen cevapları irdelediğimizde ildeki katılımcıların %81,8’inin, ilçedeki katılımcıların %45,7’sinin evet dediği görülmektedir.

“Okulumuzda hentbol sahası bulunmaktadır” önermesi sorgusuna, katılımcıların toplamda %37,9’unun evet, %62,1’inin hayır dediği, okulun bulunduğu yere göre verilen cevaplarının karşılaştırmalı istatistik analiz sonucuna bakıldığında ise, ($X^2=19,317$ $p=0,000$) olarak görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak anlamlıdır ($P<0,05$). Verilen cevapları incelediğimizde ilçedeki katılımcıların %67,1’inin, ildeki katılımcıların %53’ünün hayır dediği görülmektedir.

“Okulumuzda beden eğitimi ve spor dersini yapacak alan bulunmaktadır” önermesine yönelik katılımcıların toplamda %58,7’sinin evet, %41,3’ünün hayır dediği, okulun bulunduğu yere göre verilen cevaplarının karşılaştırmalı istatistik analizi sonucuna bakıldığında ise, ($X^2=159,867$, $p=0,000$) olduğu görülmektedir. Bu değerde istatistiksel olarak anlamlıdır ($P<0,05$). Verilen cevapları incelediğimizde ildeki katılımcıların %85,3’ünün, ilçedeki katılımcıların %43,9’unun evet dediği görülmektedir.

“Okulumuzda beden eğitimi ve spor dersleri için soyunma odamız bulunmaktadır” önermesi sorgusunda katılımcıların toplamda %58,7’sinin evet, %41,3’ünün hayır dediği, okulun bulunduğu yere göre verilen cevapların karşılaştırmalı istatistik analizinde ise, ($X^2=172,171$, $p=0,000$) olarak bulunmuştur. Bu değerde istatistiksel olarak anlamlıdır ($P<0,05$). Verilen cevaplara baktığımızda ildeki katılımcıların %85,3’ünün, ilçedeki katılımcıların %43,9’unun evet dediği görülmektedir.

“Okulumuzda beden eğitimi ve spor derslerinde toplu oyunlar için (basketbol, voleybol, futbol, hentbol vb.) yeterli öğretim materyalleri bulunmaktadır” önermesi sorgusuna, katılımcıların toplamda %60,9’unun evet, %39,1’inin hayır dediği, okulun bulunduğu yere göre

verilen cevaplarının karşılaştırmalı istatistik analizi sonucuna bakıldığında ise, ($X^2 = 13,747$, $p=0,000$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçta istatistiksel olarak anlamlıdır ($P<0,05$). Verilen cevaplara baktığımızda, ildeki katılımcıların %68,7'sinin, ilçedeki katılımcıların %56,6'sının evet dediği görülmektedir.

“Okulumuzda becerilerimizi arttırmak için (ip, halat, çember, sağlık topu, yer minderi vb.) öğretim materyalleri bulunmaktadır” önermesi sorgulandığında, katılımcıların toplamda %34,4'ünün evet, %65,6'sının hayır dediği, okulun bulunduğu yere göre verilen cevaplarının karşılaştırmalı istatistik analizi sonucuna bakıldığında ise, ($X^2 = 68,907$, $p=0,000$) olduğu görülmektedir. Bu sonuçta istatistiksel olarak anlamlıdır ($P<0,05$). Cevaplara baktığımızda ilçedeki katılımcıların %74,9'unun, ildeki katılımcıların %48,7'sinin hayır dediği görülmektedir.

Tablo 5. Beden Eğitimi ve Spora Katılım Etkenlerinden “ Okul Ortamı, İkamet Edilen Yer, Kişisel Nedenlerin” Cinsiyet Değişkenine Göre Değerlendirilmesi

		N	Mean	t	df	Sig. (2-tailed)
Okul ortamı	Erkek	427	2,6166	-,948	992	,343
	Kadın	567	2,6524			
İkamet Yeri	Erkek	426	2,6733	,466	990	,641
	Kadın	566	2,6490			
Kişisel nedenler	Erkek	427	3,2563	1,125	991	,261
	Kadın	566	3,2223			

$p<0,05^*$

Tablo 5’ te beden eğitimi ve spora katılım etkenlerinden “okul ortamı, ikamet yeri ve kişisel nedenler” cinsiyet değişkenine göre sorgulanmıştır. Bu sorguya göre verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Tablo 6. Beden Eğitimi ve Spora Katılım Etkenlerinden “Okul Ortamı, İkamet Edilen Yer, Kişisel Nedenlerin” İkamet Değişkenine Göre Değerlendirilmesi

		N	Mean	t	df	Sig. (2-tailed)
Okul ortamı	İl	353	2,9311	12,499	985	,000*
	İlçe	634	2,4756			
İkamet yeri	İl	351	2,9896	9,988	983	,000*
	İlçe	634	2,4745			
Kişisel nedenler	İl	352	3,2570	,931	984	,352
	İlçe	634	3,2281			

$p<0,05^*$

Tablo 6’da beden eğitimi ve spora katılım etkenlerinden “okul ortamı, ikamet yeri ve kişisel nedenler” ikamet yeri değişkenine göre sorgulanmıştır. Bu sorguya göre okul ortamı ve ikamet yeri etkeninde, il ve ilçe değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0,05$). Kişisel nedenler etkeninde ise anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ortaöğretimde okuyan öğrencilerin beden eğitimi ve spor ortamları, spora katılım durumları ile katılımlarını engelleyen faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmaya, %43’ü erkek, %57’si kadın olmak üzere toplam 994 birey katılmıştır(Tablo 1). Katılımcılar spor

yapma durumlarına, %43,8'inin okulda beden eğitimi ve spor derslerinde, %39,4'ünün boş zamanlarında arkadaşlarıyla, %16'sının ise aktif olarak bir spor kulübünde spor yaptıklarını belirtmektedir (Tablo 2). Katılımcıların spor yapma sıklıklarının ise, %51,7'sinin haftada bir gün 1-2 saat, %39,6'sının haftada iki gün 1-2 saat, %2,9'unun haftanın her günü 1-2 saat, %2,7'sinin haftada üç gün 1-2 saat %2,2'sinin ise haftada dört gün 1-2 saat spor yaptığı görülmektedir (Tablo 3). Elde edilen bu verilere göre katılımcıların yeterli düzeyde ve sıklıkta spor yapmadıklarını söyleyebiliriz. Avrupa Komisyonu verilerine göre Türkiye, 15 yaş üstü nüfusun iş harici fiziksel aktivite yapma oranları açısından 29 Avrupa ülkesi arasında Güney Kıbrıs'ın ardından fiziksel aktivitenin en az yapıldığı 2. ülke olduğu (Eurostat,2019). Türkiye İstatistik Kurumu 2014-2015 Zaman Kullanım Araştırmasına göre Türkiye'de bireylerin günlük olarak spor ve doğa sporlarına ayırdıkları ortalama süre yaş ilerledikçe düştüğü(Türkiye İstatistik Kurumu,2015). Spora ayrılan süre 10-14 yaş grubunda 0,48 saat, 15-24 yaş grubunda 0,22 saat ve diğer yaş gruplarında da en yüksek 0,17 saat olduğu, aktif yaşam derneğinin(Aktif Yaşam Derneği,2019) araştırmalarında da toplumun %75'inin yeterli fiziksel aktivite seviyesine sahip olmadığı bulguları ile (Gür, Dalmış, Kırmızıdağ, Çelik ve Boz, 2019)' un Gençlik ve Spor Bakanlığı 2012 yılında Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı ile iş birliği içinde 15-29 yaş arası gençlerin spor etkinlikleri değerlendirmesini belirlemek amacıyla Türkiye genelinde yapmış oldukları çalışmalarındaki, %41'i hayatında hiçbir spor etkinliğinde yer almamış, kadınların %9'u, erkeklerin ise %18'i yalnızca günde bir saatlik orta-ileri düzey fiziksel aktivitede buldukları, araştırma bulgusu ile örtüşmekte ve destekler niteliktedir.

Katılımcıların okulun bulunduğu yere göre okulda bulunan salon, saha ve öğretim materyali hakkındaki görüşleri incelendiğinde, soru önermelerine yönelik toplamda verilen cevaplara göre araştırma kapsamında okullarda beden eğitimi ve spora yönelik salon, saha ve öğretim materyallerinin yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Okulların bulunduğu yere “İl merkezi ve ilçelere” göre bakıldığında karşılaştırmalı istatistik işleminde 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 4). Veriler ayrıntılı irdelendiğinde, beden eğitimi ve spora yönelik salon, saha ve öğretim materyallerinin il merkezinde bulunan okullarda, ilçelere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre katılımcıların beden eğitimi ve spor yapabilecekleri salon, saha ve materyallerinin yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Bilindiği gibi bireylerin spora katılımlarını engelleyen nedenlerin başında salon, saha ve spor materyallerinin eksikliği gelmektedir. Yetim ve Göktaş (1996) yaptıkları çalışmada öğrencileri spora teşvik etmede temel faktörlerin yeterli ve uygun tesisler ile spor malzeme ve araç gereçlerin olduğu görüşü ile (Akyüz, 2013; Goral, 2010; Karaca, 2011) yaptıkları araştırmalarında gençlerin spor aktivitelerine katılımlarını etkileyen faktörler olarak kültürel beklentiler veya sınırlılıklar, tesisler ve hizmetlerin sınırlı olması ya da yeterince yaygın olarak sağlanamaması görüşleri araştırma bulgumuzla örtüşmekte ve destekler niteliktedir.

Katılımcıların, beden eğitimi ve spora katılım etkenlerinden “okul ortamı, ikamet yeri ve kişisel nedenlere” yönelik cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevapların karşılaştırmalı istatistik analizinde anlamlı bir görüş ayrılığı görülmemektedir($p>0,05$). Ancak verilen cevapların ortalama puanlarına baktığımızda, ortalama puanların düşük olmadığı görülmektedir(Tablo 5). Bu sonuca göre, okul ortamı, ikamet yeri ve kişisel nedenlerin spora katılımı etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Katılımcıların ikamet değişkenine göre “ okul ortamı, ikamet yeri ve kişisel” nedenlerin spora katılımı etkisine yönelik verdikleri cevapların karşılaştırmalı istatistik analizinde, okul ortamı ve ikamet yeri etkeninde istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyine anlamlı bir farklılık görülürken($p<0,05$),kişisel etkenlerde ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0,05$). İl ve ilçelerde ikamet eden bireylerin, spora katılım etkenlerinden kişisel nedenlere verdikleri cevap

ortalamlarının yüksek olduğu görülmektedir(Tablo 6). Elde edilen bu sonuçlara göre bireylerin ikamet ettikleri yerin spora katılımında etkili olduğunu söyleyebiliriz. (Fişek 1989), (Kale,1994), (Kuter, Kuter Öztürk, 2003), (Binbaşıoğlu, 1987) bireylerin doğup büyüdüğü yer ve çevrenin, onların spora katılımında etkili olduğu görüşleri araştırma bulgumuzla paralellik göstermektedir. (Erkal, 1998)deniz ve su sporlarının kıyı, dağ sporlarının da, dağlık bölgelerde yapılabildiği bir gerçektir, (Seraslan, 1990) farklı gelir gruplarına mensup kişi ve ailelerin yöneldikleri spor dalları da farklılık gösterir,(Renson,1976) Belçika'da yetişkinler arasında spor uğraşının ülkenin sınıf yapısıyla doğrudan ilişkisi vardır görüşleri de araştırma bulgumuzu destekler niteliktedir.

Elde edilen tüm verilerin sonucunda araştırma kapsamında katılımcıların genel olarak, spor ortamlarının yetersiz olduğunu ve yeterli düzeyde spora katılamadıklarını, bunun nedeninin ise, eğitim gördükleri okullarında ve ikamet ettikleri yer ve mahallelerinde, yeterince spor yapacak, alan, saha ve materyallerin yetersiz ya da olmamasından ve kişisel nedenlerden kaynaklandığını, ikamet edilen yerin spora katılımında etkili olduğunu, illerde oturanların, ilçelerde oturanlara göre spora katılımının daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Öneriler;

- ✓ Bireylerin beden eğitimi ve spora ulaşımını kolaylaştırmak için, eğitim ve öğretim kurumlarında spor salon, saha, alan ve spor materyalleri sağlanmalı.
- ✓ Bireylerin ikamet ettikleri yerlere semt saha ve spor alanları yapılmalı.
- ✓ Bireylere beden eğitimi ve sporun, fiziksel, fizyolojik, psiko- sosyal, bilişsel ve zihinsel faydaları anlatılmalı
- ✓ Toplumun her kesimi, özellikle genç bireyler spora teşvik edilmeli.
- ✓ Bireylerin spora katılımını engelleyen nedenler, belirlenerek ortadan kaldırılmalı.
- ✓ Yapılacak yerel yada ulusal projelerle her kesimin, özellikle gençlerin beden eğitimi ve spora katılımı sağlanmalı.

KAYNAKLAR

- Aktif Yaşam Derneği. (2019). İlköğretim Öğrencileri Fiziksel Aktivite Araştırması, <https://aktifyasam.org.tr/pdf/cocuklarda-fiziksel-aktivite-arastirmasi.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Akyüz, G. (2013). Öğrencilerin okul dışı etkinliklere ayırdığı süreler ve matematik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12(46), 112-130.
- Binbaşıoğlu, C.(1987), Eğitim Psikolojisi. 6. Baskı, s. 2-3, Ankara.
- Çöndü, A. (1999). Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Eurostat. (2014). Performing (non-work-related) physical activities by sex, age and educational attainment level. Retrieved from http://ec.europa.eu/eurostat/product?code=hlth_ehis_pe3e&mode=view.
- Ereş, F. (2005). Eğitimin sosyal faydaları: Türkiye-AB karşılaştırması. Milli Eğitim Dergisi, 167, 320-340.
- Erkal, M.E.; Ayan, D.; Güven, Ö.:(1998), Sosyolojik Açından Spor, Der Yayınları, İstanbul.
- Fişek, K, (1989), Spor Yönetimi, A.Ü.S.B.F. Yayın no: 445,s. 84, Ankara.
- Goral, M. (2010). Social attitudes of Turkish students towards participation in physical education and sport. Social Behavior and Personality: An International Journal, 38(9), 1243-1258.

- Yetim, A., Göktaş, Z.(1996). Farklı sosyo-ekonomik yapıdaki orta öğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin spora katılıma etki eden faktörler. Gazi üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 16 (1), 157-170.
- Gür, B.S., Dalmış, İ., Kırmızıdağ, N., Çelik, Z. ve Boz, N. (2019). Türkiye'nin gençlik profili, Ankara:SETA.http://www.cocukhaklariizleme.org/wp-content/uploads/turkiyenin_genclik_profili_web.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Harmandar, İ.H. (2004). Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karaca, A. (2011). Regular sport participation of high school students with regard to gender, age and parents' education: The case of Türkiye. World Applied Sciences Journal, 15(3), 443-448.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kale, R (1994), Toplum ve Olimpik Başarı, Türkiye ve Olimpiyat Sempozyumu,249, İstanbul.
- Kuter, M., Kuter Öztürk, F. (2003). Sporun Toplumsal Boyutu-Spor Kültürü, <http://www.Spor bilim.com>
- Lorlu, F. (2015). Örneklerle veri analizi SPSS uygulamalı. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Öz, G. (2014). Kahramanmaraş'ta spora katılımı etkileyen faktörlerin ilköğretim ikinci kademe (ortaokul) öğrencileri boyutunda incelenmesi (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr>. sayfasından erişilmiştir.
- Özdamar, K. (2002). Paket programlar ile istatistiksel veri analizi. Eskişehir: Kaan Yayınları.
- Renson, R, (1976), Social Status Symbolism of Sport Stratification, Hermes, s.435.
- Seraslan, M. Z.(1990), Spor Pazarlaması Sporun Kitlelere Yaygınlaştırılmasında Pazarlama Tekniklerinden Yararlanma (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2015). Zaman Kullanımı İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18627> sayfasından erişilmiştir.